

Effekten av omvårdnadsstil på återföreningsbeteende hos hund

Handledare: Therese Rehn & Bengt Hansson

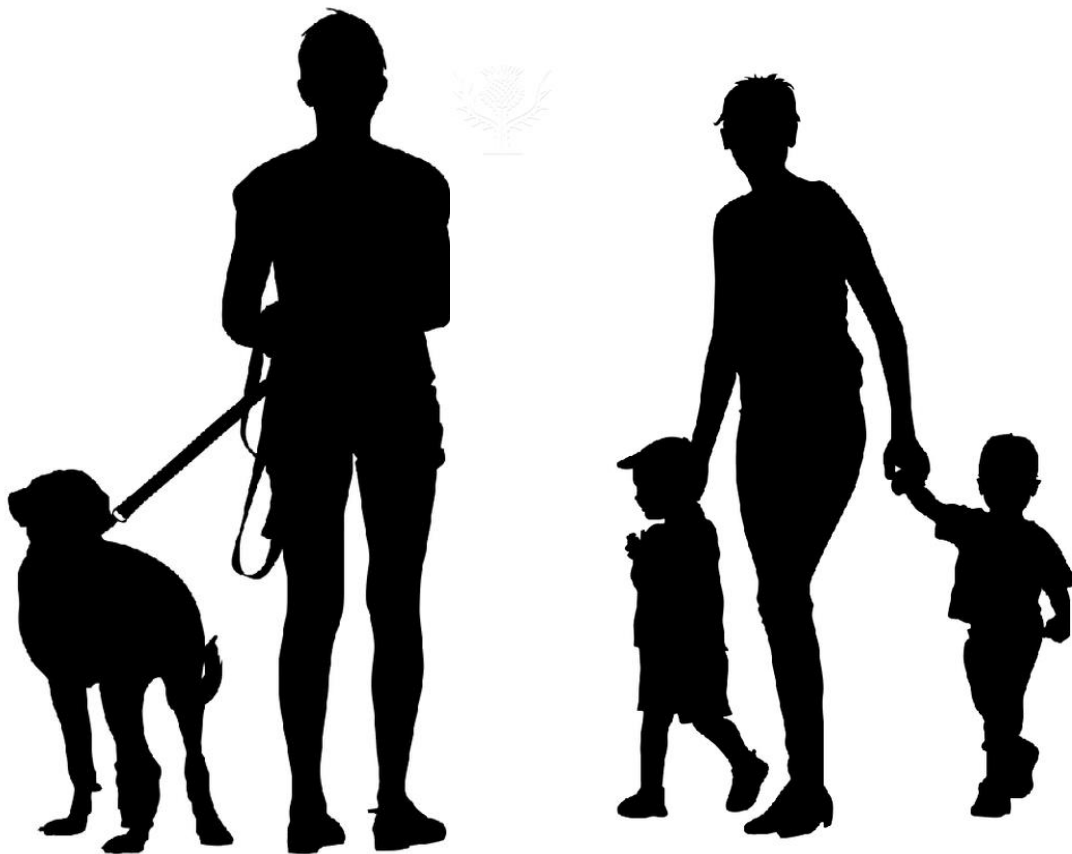

Bild t.v. Silhouette of people and dog. Vector illustration. [Clip Art]. *Encyclopædia Britannica ImageQuest*. Hämtad 24 Sep 2019. https://quest.eb.com/search/186_1628594/1/186_1628594/cite. **Bild t.h.** Silhouettes Family on white background. Vector illustration. [Clip Art]. *Encyclopædia Britannica ImageQuest*. Hämtad 24 Sep 2019. https://quest.eb.com/search/186_1628595/1/186_1628595/cite.

Abstract

When studying a child's ability to form an attachment to a parent it has become clear that the caregiving style shown by the person giving it plays a crucial role. Four standard descriptions of such caregiving styles (secure, disorganized, anxious and avoidant) has made it possible to investigate whether the relationship between child and caregiver could be reflected by their attachment style and caregiving style, since the child's proximity seeking behaviour to its caregiver varies depending on the caregiver's ability to display a safe haven for the child. One way to study this safe haven effect is to create different forms of challenging scenarios, as that of separation and reunion. Investigating proximity seeking behaviour towards different persons associated with the four caregiving styles upon reunion has been the angle of this study, but from the owner-dog-perspective. Overall, the dogs initiated more physical contact with the person displaying secure caregiving style compared to the disorganized one, and again more with secure than with avoidant. However, it is speculated whether personality could be a contributing factor, where some individuals prefer a certain caregiving style to match its own personality and previous experience. In this case more fearful dogs initiated less physical contact with the person with an anxious caregiving style while dogs that were more aggressive towards other animals preferred the company of the anxious one. Further studies could therefore make great use of continued application of personality as a contributing factor when it comes to human-dog-interactions.

Innehållsförteckning

1. Introduktion.....	4
1.1 Bakgrund.....	4
1.2 Omvårdnadsstil människa.....	5
1.2.1 Trygg omvårdnadsstil.....	5
1.2.2 Desorganiserad omvårdnadsstil.....	5
1.2.3 Ängslig omvårdnadsstil.....	6
1.2.4 Undvikande omvårdnadsstil.....	6
1.3 Omvårdnadsstil hund.....	6
1.4 Syfte och hypotes.....	7
2. Metod.....	7
2.1 Material.....	7
2.3 Interaktioner.....	8
2.3.1. Interaktion med trygg omvårdnadsstil.....	9
2.3.2. Interaktion med desorganiserad omvårdnadsstil.....	10
2.3.3. Interaktion med ängslig omvårdnadsstil.....	10
2.3.4. Interaktion med undvikande omvårdnadsstil.....	11
2.4 Slutligt test.....	11
2.5 Personlighetstest DPQ.....	11
2.6 Insamling och bearbetning av data.....	11
2.7 Statistiska analyser.....	12
3. Resultat.....	12
3.1 Delförsök 1 (trygg och desorganiserad omvårdnadsstil).....	12
3.2 Delförsök 2 (ängslig och undvikande omvårdnadsstil).....	13
3.3 Delförsök 3 (alla fyra omvårdnadsstilar).....	13
4. Diskussion.....	14
5. Slutsats.....	16
6. Referenser.....	16

1. Introduktion

1.1 Bakgrund

Hunden (*Canis lupus familiaris*) har levt i nära anslutning till människan under tiotusentals år och till följd av den efterföljande domesticeringsprocessen har en viss beroendeställning från hundens sida skapats (Konok et al., 2015). I och med detta har hypoteser framtagits huruvida hunden genomgått beteendemässiga förändringar som frambringar föräldraomvårdnad från sin ägare (Askew 1996 i Cimarelli et al., 2013), som att signalera trångmål vid en separation (Topál et al., 1998; Prato-Previde et al., 2003). Människan spelar alltså en stor roll gällande hundens välmående och välfärd (Rehn et al., 2013) och relationen dem emellan går i många fall att jämföra med den relation som finns mellan en förälder och dess barn (Topál et al., 1998). Därför har jämförandestudier varit vanligt förekommande, inte minst inom just föräldraskap och omvårdnad (Feldman, 2015).

Som små människovalpar tenderar vi att snabbt knyta an till en vuxen i vår närhet, vilket är en vanlig företeelse bland de arter som har altricial utveckling. George och Solomon (1996) beskriver att beteendet i sig kan variera, men att målet med det förblir detsamma. Barnet vill genom att till exempel närma sig, följa efter, klänga eller gråta minska avståndet till sin omvårdare och därmed öka känslan av trygghet och öka chanserna för överlevnad (Ainsworth & Bell, 1970). Det finns klara fördelar med att som försvarslös hålla sig nära den med förmåga till skydd och tillgodogivande av resurser (Bell & Richard, 2000) medan omvårdnadsbeteendet hos den vuxna anknytningsindividens snarare tros bero på den frisläppning av hormoner och endogena opioider som sker under parning, dräktighet och förlossning vilket gör att beteendet upplevs självbelönande (Nelson & Panksepp 1998; Feldman, 2015). Bell och Richard (2000) gör här en trolig om än vag sammanfattning om vad anknytningsteori handlar om, nämligen ”an attachment behavioral control system in the child and a complementary caregiving system in the parent act together to protect the young”. En anknytning är vidare enligt Ainsworth och Bell (1970) ett känslomässigt band mellan en person eller ett djur och en annan individ, som är relativt konstant genom tid och rum. De menar att när en anknytningsstil formats så ändras inte beteendet nämnvärt. En otrygg relation (och oförutsägbart beteende) fortsätter att vara otrygg (och vice versa).

”Strange Situation Procedure” (SSP) är en metod som framtagits för att undersöka barns anknytningsstilar, sättet att knyta an till sin omvårdare. Man studerar barnets beteende i en främmande miljö, med en främmande person samt separation från och återförening med sin anknytningsperson (Ainsworth & Bell, 1970). Man tänker sig en form av balans mellan motivationssystemen *skydd från fara* och *viljan att utforska*, det vill säga en strävan efter att vara nära sin anknytningsperson i relation till modet att röra sig bort från den för att undersöka sin omgivning eller främmande föremål (Bowlby 1969, i Ainsworth & Bell, 1970). Är anknytningspersonen trygg ger det också en form av förutsägbarhet där barnet vet att det blir skyddat om någonting skrämmande eller farligt skulle inträffa (George & Solomon, 1996). Anknytningspersonen kan då vara som en trygg hamn vilket återspeglas i närhetssökande beteenden vid det potentiella hotet (Ainsworth & Bell, 1970). I kontrast kan ett avvisande beteende från anknytningspersonen generera ett avvisande beteende hos barnet vid återförening, ett alternativt sätt att handskas med den prövande situation som en separation

många gånger innebär (Ainsworth & Bell, 1970). Trygghetsgraden kan därmed färgas av anknytningspersonens beteende mot barnet – eller dess omvårdnadsstil och är därför delvis genetiskt betingat men också till stor del inlärt (Ainsworth & Bell, 1970). Vilken omvårdnadsstil föräldern har påverkar alltså hur barnets anknytningsstil kommer att se ut och vidare dess senare omvårdnadsstil mot sina egna barn. Barnet i fråga kan dock bli tryggare om det under uppväxten har stöttande personer i sin omgivning. Dess omvårdnadsstil behöver alltså inte exakt återspegla föräldrarnas (George & Solomon, 1996), även fast så många gånger är fallet (Siniscalchi et al., 2013).

SSP har senare kommit att modifieras och användas i studier kring relationen mellan hund och ägare, bland annat för att undersöka hundens beteendemässiga och fysiologiska respons på stress och ägarens effekt på denna respons (Fallani, Prato-Previde & Valsecchi, 2007). Författarna kunde visa på att tidigare erfarenhet av situationen i sig och graden av interaktion med ägaren här spelade en betydande roll. SSP har också använts för att undersöka skillnader hos män och kvinnor i deras agerande mot sina hundar och där har man sett skillnader vad gäller verbal kommunikation, där kvinnor pratade med sina hundar under en lägre tid än vad män generellt gjorde (Prato-Previde, Fallani & Valsecchi, 2005). Å andra sidan kunde Cimarelli et al. (2016) inte hitta ett sådant samband vad gäller kön, men däremot för ålder där yngre ägare tenderade vara mer ömma mot sina hundar och därtill mer benägna att ge social support – med förklaringen att äldre personer i större utsträckning använde sig av ett äldre och kanske mer förlegat synsätt vad gäller hunduppfostran.

Studier om relationen mellan hund och människa har tidigare i stort enbart varit baserat på enkäter och intervjuer, varför subjektiva skillnader i uppfattning om den egna hunden eller ägarens eget beteende mot hunden kan ha spelat en avgörande roll (Prato-Previde, Fallani & Valsecchi, 2005). Av denna anledning har standardiserade beteendetester varit efterfrågat.

1.2 Omvårdnadsstil människa

Beskrivningar av fyra omvårdnadsstilar (OS) har tagits fram (eg. Mikulincer och Shaver, 2007; George & Solomon, 1996), vilka sägs ha motsatta funktioner – att hyperaktivera respektive att nedreglera anknytningssystemet (Bowlby 1958 i Bretherton, 1992). Dessa skiljer sig främst åt på fyra punkter: känslighet för signaler; Kooperation vid pågående beteende; accepterande för ålders-relaterade krav; fysiologisk och psykologisk tillgänglighet (Ainsworth et al., 1978).

1.2.1 Trygg omvårdnadsstil

En person med trygg OS är känslig för barnets signaler och behov, det vill säga att den finns som tröst när barnet behöver det men uppmuntrar prövning av egna förmågor (Ainsworth et al., 1978). Barn till föräldrar med trygg OS tenderar att ha lättare för att hantera just prövande situationer eftersom de i gengäld får en trygg anknytningsstil (Ainsworth et al., 1978).

1.2.2 Desorganiserad omvårdnadsstil

Personer med desorganiserad (oförutsägbar) OS kan beskrivas som skrämmande, påträngande, tillbakadragen eller uppmuntrande – en allmän oförutsägbarhet där barnet inte vet vilket beteende den kommer att mötas av (George & Solomon, 1996). Föräldrar med denna OS saknar

känslighet inför barnets signaler och saknar också ömhet vid tröst (George & Solomon, 1996). Vidare har man sett att barn till desorganiserade föräldrar är mer kontaktsökande, men utan att bli lugnade av kontakten (Ainsworth et al., 1978). Barnet ser föräldern som oförmögen att ta hand om det likväl som föräldern uppfattar sig själv som oförmögen till detsamma (George & Solomon, 1996).

1.2.3 Ängslig omvårdningsstil

Personer med ängslig OS visar inkonsekvens gällande omhändertagande och ignorans och kan också beskrivas som känslös eller självupptagen (Ainsworth et al., 1978). Den har en varierande känslighet inför barnets signaler (Ainsworth et al., 1978) med orsak av osäkerhet (George & Solomon, 1996). Därtill en ambivalens gällande uppfattningen om barnet, som kan skifta mellan att beskriva barnet som perfekt, väluppfostrat, ärligt, etcetera till att det är till exempel omoget eller argt (George & Solomon, 1996).

1.2.4 Undvikande omvårdningsstil

Personer med undvikande OS visar liten eller ingen känslighet inför barnets behov utan uppmuntrar helt självständighet (Ainsworth et al., 1978). De är avståndstagande, emotionellt otillgängliga (Ainsworth et al., 1978) och ovilliga att ta hand om eller alls ha en relation till barnet (George & Solomon, 1996). I likhet visar barnet en ovilja att ta emot omvårdnad från föräldern (George & Solomon, 1996). Författarna hade dock i sin studie ett exempel på en förälder som uttryckte oro för sitt barn gällande risk för drunkning i swimmingpoolen, men placerade sig inomhus med argumentet att hon skulle höra om någonting farligt skulle inträffa.

1.3 Omvårdningsstil hund

Eftersom relationen mellan en hund och dess ägare kan liknas med den mellan en förälder och dess barn (Topál et al., 1998), där ägaren anses vara anknytningspersonen och hunden den som knyter an kan man även anta att hundar kan anpassa sin anknytningsstil beroende på ägarens omvårdningsstil (Rehn & Keeling, 2016). Här får ägaren agera som en trygg bas vid prövande situationer och man har då sett att hundar till ägare med tryggare OS sökte mer kontakt med ägaren (Rehn, Beetz & Keeling, 2017). Därtill att hundar till ägare med en mer ängslig OS i högre uträkning lider av separationsångest, förmodligen på grund av brist på support från ägaren eller ett överdrivet beroende (Konok et al., 2015). Ett sådant överbeskyddande eller ängsligt agerande som kan uttryckas genom att uppmuntra berömma och klappa hunden trots att den inte uppfattat den ursprungliga situationen som stressande (Cimarelli et al., 2016) har på humansidan visat sig vara associerat med en oförmåga för barnet att de facto kunna hantera stressfulla situationer, det vill säga ett kontraproduktivt agerande (Gottman et al., 1996).

Siniscalchi et al. (2013) kunde dra slutsatsen att hundar med en tryggare anknytning till sin ägare utforskade omgivningen när ägaren var närvarande i rummet, ett beteende som avtog när en främling äntrade rummet. De var dessutom mer orienterade mot dörren vid en separation från sin ägare och engagerade sig i en mer utdragen hälsningsceremoni vid återföreningen som följde, än vad hundar med en otrygg anknytning gjorde (Siniscalchi et al., 2013). Cimarelli et al. (2016) kunde också visa på att hundar med ömsinta och entusiastiska

(trygga) ägare var mer angelägna att gömma sig bakom dessa och mindre villiga att närma sig en främmande människa vilket även detta visar på "trygg-hamn-effekten" (Gácsi et al., 2013). Hundar med en otrygg anknytning till sin ägare har istället setts agera på liknande sätt vid närvaro av ägaren som vid närvaro av en främling (Siniscalchi et al., 2013).

Ett sätt att undersöka sambandet mellan omvårdnadsstil och anknytningsstil är att studera just separation och återföreningsbeteende (Rehn et al., 2013), där man tänker sig att relationen mellan partnerna bör kunna återspeglas i huruvida hunden initierar kontakt efter en separation.

1.4 Syfte och hypotes

Syftet för den här studien var därför att undersöka hur en persons omvårdnadsstil påverkar hundens återföreningsbeteende. Detta genom att utsätta 12 hundar för de fyra omvårdnadsstilarna och studera om det fanns en trend gällande vilken person (med vilken OS) hundarna prioriterar vid en återförening. De observationsmoment som ingick var position, orientering och fysisk kontakt.

Hypotesen var att hundarna skulle vilja vara mer i närhet/anslutning till den person som hade en trygg omvårdnadsstil, vid jämförelse mellan trygg och desorganiserad. På samma sätt antogs att hundarna skulle vilja vara mer närhetssökande gentemot den person som hade en ängslig omvårdnadsstil, vid jämförelse mellan ängslig och undvikande. Detta baserat på resultat från tidigare studie (Rehn, Beetz & Keeling, 2017). Vid jämförelse mellan samtliga fyra omvårdnadsstilar var hypotesen att hundarna skulle söka sig mer till personen med trygg OS, eftersom den bör utgöra den mest positiva och starkaste trygga basen från vilken hunden känner sig stöttad (Rehn, Beetz & Keeling, 2017). På sikt och tillsammans med andra beteendestudier ska detta kunna ge en helhetsbild gällande vilka faktorer som påverkar relationsstyrkan mellan ägare och hund.

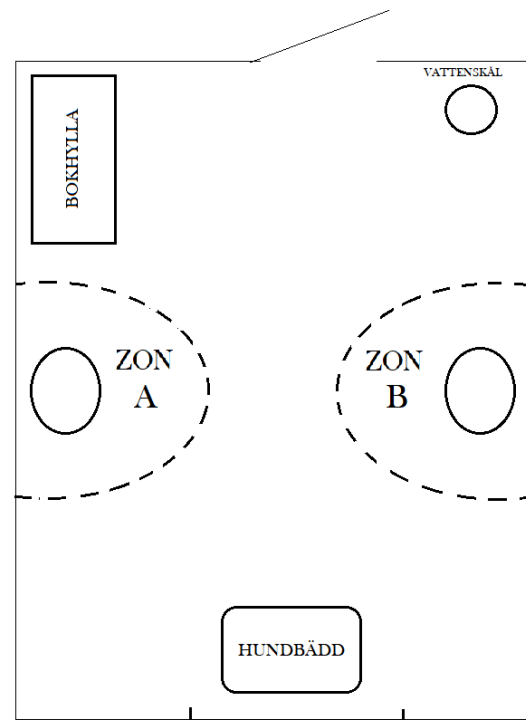
2. Metod

2.1 Material

Studien delades upp i tre delar där hundar i delförsök 1 (2017) utsattes för omvårdnadsstilarna trygg och desorganiserad för att i delförsök 2 (2019) utsättas för omvårdnadsstilarna ängslig och undvikande. I den tredje delen korsjämfördes data från delförsök 1 och delförsök 2. Hundarna var 12 till antalet och försökshundar av rasen beagle vid Sveriges lantbruksuniversitet (SLU). De hölls i kennelgrupper om två till fyra hundar med åldrar mellan 2–10 år med en medelålder på $5,67 \pm 3,09$ år (medel+SD) för delförsök 1 och 4–12 år med ett medel på $8,5 \pm 3,12$ år för delförsök 2. Samma 12 hundar utom tre användes i båda delförsöken, vilka ersattes av tre andra hundar i den senare delen. Testpersonerna för del 1 var tre kvinnor varav en interagerade med samtliga hundar medan de andra två interagerade med vardera hälften av dem. Personerna representerade olika omvårdnadsstilar för olika hundar, det vill säga agerade trygg för vissa och desorganiserad för andra, för att preferens för person utan avseende på omvårdnadsstil skulle undvikas. På samma sätt skedde fördelningen för del 2 men med tre andra kvinnor.

2.2 Kontrolltest

Innan interaktionen utfördes på ett standardiserat sätt ett kontrolltest. En i taget placerades hundarna i ett för dem okänt rum på 15 m², sparsamt inrett med bokhylla, hundbädd, vattenskål samt två stolar placerade mitt emot varandra längs väggarnas långsidor (fig. 1). Framför respektive stol utmarkerades en halvcirkel med en radie på 0,68 meter. Den aktuella försökshunden togs in i rummet av dess vanliga skötare och lämnades därefter ensam i tre minuter. Två för hunden okända personer antrade därefter rummet och placerade sig på varsin stol. Ordningen för vem som gick in först och vilka stolar (zon A eller zon B) de placerade sig på varierade för att balansera upp för risken att hunden skulle prioritera interaktion med den som råkade komma in först samt för att undvika att eventuella sidpreferenser hos hundarna skulle påverka resultaten. Personerna satt neutrala och gav inte hunden någon uppmärksamhet såvida den inte hade minst två tassar innanför halvcirkeln. Personen hälsade då kort och om hunden initierade fysisk kontakt klappade personen hunden tills den lämnat området, dock i max 10 sekunder. Efter två minuter lämnade personerna rummet och försöket avslutades.

Figur 1. Rummets utformning för kontrolltest och slutgiltigt test.

2.3 Interaktioner

Efter kontrolltestet följde en interaktionsperiod på 15 dagar där hundarna en och en utsattes för trygg OS och cirka fyra timmar senare för desorganiserad. Interaktionsperioden för ängslig och undvikande OS gjordes på samma sätt fast två år senare för att undvika association från hundarnas sida till de tidigare omvårdningsstilarna.

Inför varje interaktionstillfälle hämtades hunden av testpersonen (TP), som redan var i karaktär, och togs till försöksrummet där en interaktion om 18,5 minuter påbörjades. Aktivitetsmomenten varade lika länge för de olika omvårdningsstilarna, se tabell 1 för samtliga moment och duration.

Tabell 1. Schema över interaktionsmoment. Testpersonen (TP) gör samtliga moment enligt sin omvårdnadsstil (OS).

Aktivitet	Beskrivning	Duration
Start	TP äntrar rummet med hunden och tar av kopplet	
Separation	TP lämnar rummet enligt OS	30 sek
Hälsning passiv	TP går in i rummet och ställer sig passiv	5 sek
Hälsning med interaktion	TP hälsar på hunden enligt OS	55 sek
Problemlösning och samarbete	Godis placeras under en matta och hunden uppmuntras (enligt OS) att söka upp det	3 min
Passiv interaktion	Passiv period med fysisk och/eller verbal kontakt enligt OS	5 min
Lek	TP initierar lek med hjälp av leksak enligt OS	2 min
Passivitet	Passiv period då TP sitter och läser en bok, interagerar då och då enligt OS	5 min
Lugn interaktion och slut på sessionen	TP interagerar lugnt och neutralt med hunden med fysisk och/eller verbal kontakt (på liknande sätt oavsett OS). TP tar slutligen på kopplet och de lämnar tillsammans rummet	2 min

2.3.1. Interaktion med trygg omvårdnadsstil

TP var uppmärksam på hundens behov av stöd men också uppmuntrande till att klara uppgifter på egen hand. Om hunden sökte kontakt besvarades denna både fysiskt och verbalt, men enbart då. Om hunden inte var intresserad av kontakt i något eller några moment fokuserade TP på sina skor istället, för att minimera risken för stress samt för att väcka nyfikenhet hos hunden. Vid aktivitetsbyten reste hon sig långsamt upp, bortvänd från hunden.

Vid början av interaktionen tog personen lugnt av hunden dess koppel och lämnade därefter rummet efter att lika lugnt ha berättat för hunden att hon snart kommer tillbaka. Vid återförenandet gick hon lugnt in i rummet, väntade i fem sekunder och satte sig sedan på huk invid hunden och klappade den om den sökte fysisk kontakt. Personen placerade godisbitar under mattan och uppmuntrade hunden att söka efter dem när den fokuserade på mattan. Vid den passiva interaktionen fortsatte personen med sin uppmuntrande strategi och berömde hunden gällande vad den än tog sig för att göra. Lekstunden initierades sedan genom att dra en leksak över golvet, fokuserad på denna utan att lägga någon uppmärksamhet på hunden med syfte att väcka nyfikenhet. Vid ointresse från hundens sida lekte TP på egen hand med leksaken och fördelade godisbitar kring den för att uppmuntra hunden till att delta. När det var dags för

den passiva delen satt personen i en stol och läste fokuserat en bok, men uppmärksammade hunden i dess göromål emellanåt och pratade med den om den sökte kontakt. Mot slutet av sessionen kopplade personen lugnt hunden efter lite neutralt kelande och tog ut den ur rummet.

2.3.2. Interaktion med desorganiserad omvårdnadsstil

TP agerade överlag inkonsekvent mot hunden i samtliga moment och byten mellan aktiviteter skedde hastigt. När hunden sökte kontakt besvarades detta ibland både fysiskt och verbalt för att i nästa stund ignoreras. Därtill forcerade hon sig på hunden och tvingade till sig kontakt för att plötsligt sluta. TP alternerade mellan att bli irriterad, rädd eller glad i en oförutsägbar ordning genom hela interaktionstillfället. Hon gav hela tiden hunden kommandon att den skulle komma, lägga sig eller gå iväg och störde hunden i vad den sysselsatte sig med.

TP kopplade loss hunden genom att böja sig över den och lämnade den tveksamt och upprepade att hon skulle komma tillbaka och uppmanade den att stanna. Vid återförening böjde hon sig över den för att klappa huvud och rygg och alternerade mellan att hälsa på hunden och att putta bort den och om den gick iväg kallade hon på den att komma tillbaka. Hon ställde sig böjd över mattan och placerade godis under den samtidigt som hon puttade bort hunden och kommenderade den att vänta. Sedan uppmuntrade hon hunden att söka och klagade på den om den inte var tillräckligt framgångsrik i sitt sökande, det vill säga ett fortsatt alternerande mellan att uppmuntra och att agera irriterat mot hunden. Vid passiv interaktion varierade hon mellan att uppmuntra hunden, putta bort den, gå undan och agera skrämt mot, att tränga sig på och att tvinga den att interagera. Helt plötsligt kunde TP sluta för att bli mer upptagen av andra saker i omgivningen. Under leken drog TP en leksak över golvet och försökte tvinga hunden till lek genom att trycka upp leksaken i ansiktet på den. Under den passiva delen satt personen i en stol och läste en bok samtidigt som hon varierade mellan att ignorera hunden och att hälsa på den om den sökte kontakt, men kommenderade också hunden att komma, lägga sig eller sluta med vad den än sysselsatte sig med. Mot slutet av interaktionstillfället efter det neutrala kelandet reste sig TP hastigt upp, böjde sig över hunden för att lika hastigt koppla den och lämna rummet.

2.3.3. Interaktion med ängslig omvårdnadsstil

TP varierade mellan att vara överdrivet påträngande och att vara självupptagen. Vid starten på interaktionen agerade TP oroligt och stressat, fumlade med kopplet och backade ut ur rummet med ett par osäkra uppmaningar om att stanna. Hon kom tillbaka in i rummet och agerade väldigt skärrad och klängigt, som en lättnad över att de båda ”överlevde” separationen. Efter den intensiva hälsningen lade TP godis under en matta och försökte uppmuntra sök-/problemlösningsbeteende. TP var fortsatt ängslig, klängig och försökte hjälpa hunden där hjälp kanske inte var nödvändig, som att vara övertydlig med var godiset var gömt eller att flytta på dess tassar. Mattan togs bort och TP placerade sig i mitten av rummet och kallade på hunden om den underhöll sig med annat för att ge signaler om att det är farligt att vara ifrån varandra. Efter denna fas togs en kampeleksak fram, men TP ville bara leka på sitt sätt och visade sig sårad om leken inte besvarades likväl som att form av lek byttes om leken ledde till ett gensvar. Leken avslutades och TP satte sig på en stol och varierade mellan att vara upptagen med att läsa och att ropa på och klänga på hunden om den kom fram. Interaktionstillfället avslutades med att den

ängsliga försökspersonen plötsligt reste sig efter ett par minuters neutralt kel och kopplade hunden agerandes stressat.

2.3.4. Interaktion med undvikande omvårdnadsstil

TP agerade känslolokalt och ointresserat mot hunden för att uppmuntra självständighet. TP gav vid inträde till rummet hunden kommandot att sitta vilket följdes av ett tryck över bakdelen för att forcera en sittande position, men oavsett om det var framgångsrikt eller ej kopplade hon loss hunden. Hon satte sedan upp handen som till ett stopptecken och kommenderade hunden att stanna och lämnade självsäkert rummet. Hunden belönades under hälsnings-fasen när den var lugn och verbalt bestraffad om den hoppade eller på annat sätt var för energisk. Vid godissök pekade personen på mattan och gav ett sök-kommando följt av neutralt beröm vid fokus på mattan. Vid den passiva interaktionen kommenterade personen hunden att gå och lägga sig och avvisade kontaktförsök. På samma sätt uppmuntrades självständig lek genom att leksaken kastades till hunden men utan vidare engagemang. TP satte sig för att läsa och kommenderade hunden återigen att gå och lägga sig. Även här avslutades interaktionen med ett par minuters neutralt kel innan försökspersonen lika neutralt kopplade hunden.

2.4 Slutligt test

Efter att hundarna blivit utsatta för de olika omvårdnadsstilarna under 15 dagar gjordes samma standardiserade försök som för kontrolltestet, se avsnitt 2.2.

2.5 Personlighetstest DPQ

För att undersöka sambandet mellan hundarnas personlighet och preferens för omvårdnadsstil fick den ordinarie hundskötaren fylla i en blankett för de 12 hundar som ingick i del 2. Personlighetstester har ansetts vara lämpligt att använda sig av bland annat på djurhem vid omplacering av hundar för att matcha hunden med lämplig ägare – varför det med stor sannolikhet kan vara av intresse även i det här fallet (Gosling, Kwan & John, 2003).

I just den här studien användes ett standardiserat personlighetstest för hund (Dog Personality Questionnaire DPQ; Jones, 2008). Hundarna blev bedömda på en skala 1–7 (1=Håller absolut inte med påståendet, 7=Håller starkt med påståendet) med avseende på Rädsla; Aggression mot människa; Aggression mot annat djur; Träningsbarhet; Vakenhet. Detta användes sedan för att korrelera mot resultaten av interaktionsgrad med ängslig respektive undvikande OS.

2.6 Insamling och bearbetning av data

Både kontrolltestet och det slutliga testet filmades och analyserades med hjälp av framtaget etogram, (tab. 2). Mjukvaruprogrammet Interact (Mangold version 9.0) användes för att observera filmsekvenserna och registrera vad för beteenden som hundarna utförde. Observationerna gjorde med intervallregistrering av fem sekunder, förutom för fysisk kontakt som 1/0-registrerades var femte sekund. För den trygga och den desorganiserade

omvårdnadsstilen (del 1) fanns redan data att tillgå varför detta inte kom att bearbetas i det här försöket.

Tabell 2. Etogram för beteendestudie både för kontroll och slutgiltigt test vid återförening. Observationerna gjordes med fem sekunders intervallregistrering förutom för fysisk kontakt som 1/0 registrerades var femte sekund

Position	Zon A	Minst två tassar innanför halvcirkeln för zon A
	Zon B	Minst två tassar innanför halvcirkeln för zon B
	Nära dörren	Minst 80 cm från dörren
	Neutral zon	All övrig positionering
Orientering	Person A	Nosorientering mot person A
	Person B	Nosorientering mot person B
	Dörr	Nosorientering mot dörren
	Annan	All annan orientering
Fysisk kontakt	Person A	Minst 3 cm ifrån person A
	Person B	Minst 3 cm från person B
Ej synlig	Huvud	Huvud på hunden syns inte tillräckligt för bedömning
	Hund	Hunden syns inte tillräckligt för bedömning

2.7 Statistiska analyser

Parvisa jämförelser med hjälp av Wilcoxon's Sign Ranked Test gjordes mellan trygg och desorganiserad OS för att spåra eventuella skillnader vad gäller hundens återföreningsbeteende (N=9). Vidare jämfördes data parvist från kontroll med sluttest inom respektive omvårdnadsstil, för att kunna notera eventuella skillnader för respektive OS före och efter interaktion. På samma sätt utfördes parvisa jämförelser med Wilcoxon's Sign Ranked Test mellan ängslig och undvikande omvårdnadsstil (N=12). Därtill gjordes jämförelser mellan samtliga fyra omvårdnadsstilar med Friedman test följt av ytterligare parvisa tester. Korrelationstest utfördes också mellan hundarnas personlighet och omvårdnadsstilarna ängslig och undvikande.

Data från Interact Mangold sammanställdes i Excell och statistiska analyser utfördes med hjälp av SPSS version 25.

3. Resultat

Under delförsök 1 (2017) användes resultaten från enbart nio hundar istället för 12 eftersom data från tre hundar av olika anledningar föll bort. I delförsök 2 (2019) användes samma nio hundar som tidigare men med ytterligare tre andra hundar än de som föll bort under tidigare delstudie. Tillika kom tre andra personer att agera omvårdare för hundarna i del 2 än i del 1.

3.1 Delförsök 1 (trygg och desorganiserad omvårdnadsstil)

Hundarna initierade mer fysisk kontakt med personen med trygg OS i sluttestet än med personen med desorganiserad OS ($p=0,036$, $Z=-2,100$ fig. 2). Det förekom däremot ingen

skillnad vare sig inom kontrolltestet eller slutttest för position och orientering mellan OS. Det sågs heller inga skillnader mellan kontrolltest och slutttest inom OS.

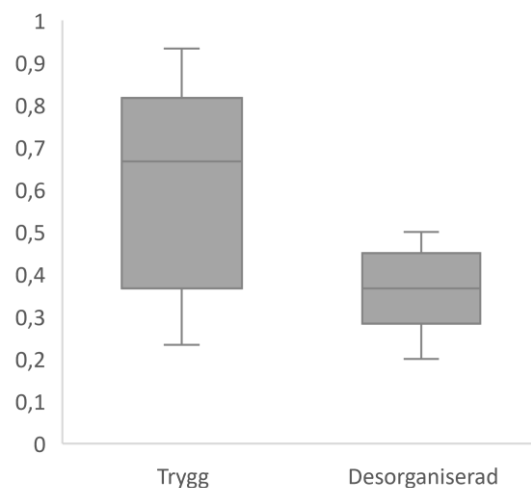
3.2 Delförsök 2 (ängslig och undvikande omvårdningsstil)

Det förekom ingen skillnad inom kontroll och slutttest vare sig för position, orientering eller fysisk kontakt mellan OS. Inte heller fanns det någon skillnad mellan kontroll och slutttest för något beteende inom OS.

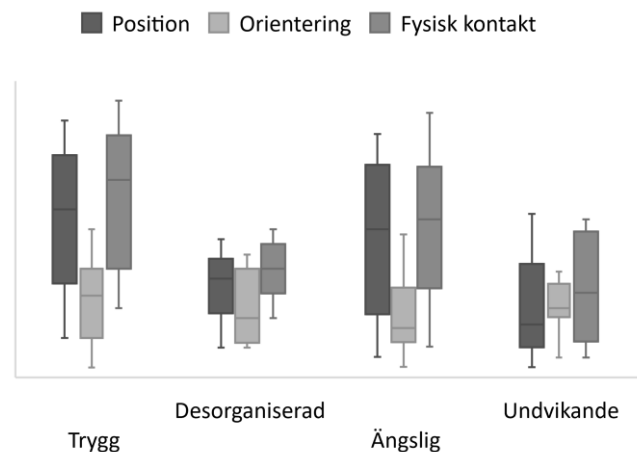
Korrelationstester med hänsyn till hundarnas personlighet visade på att hundar som fått en hög poäng på rädsla i mindre utsträckning valde att söka kontakt med person med ängslig OS (position $p=0,0019$ $r=-0,79754$; fysisk kontakt $p=0,0026$ $r=-0,78384$). Det sågs också en positiv korrelation mellan hundar med hög poäng på aggression mot andra djur och preferens för närhet med personen med en ängslig OS, men enbart med avseende på fysisk kontakt ($p=0,0132$ $r=0,68908$).

3.3 Delförsök 3 (alla fyra omvårdningsstilar)

Det förekom skillnader i hundarnas beteende gentemot olika OS vad gäller kontrolltestet för samtliga beteenden (position $p=0,035$; orientering $p=0,012$; fysisk kontakt $p=0,027$ $df=3$). I slutttestet fanns även skillnader i hundarnas beteende med avseende på OS för fysisk kontakt ($p=0,025$) och i och med detta gjordes fortsatta jämförelser mellan OS grupperade tre och tre enbart för fysisk kontakt (tab. 3). Här hittades skillnader för grupp 1 ($p=0,023$) och 3 ($p=0,018$) samt tendens till skillnad i grupp 2 ($p=0,074$).

Figur 2. Interaktionsgrad av fysisk kontakt med trygg OS respektive desorganiserad OS. Hundarna initierade fysisk kontakt oftare med personen med trygg OS än med personen med desorganiserad med avseende på slutttestet ($p=0,036$ $Z=-2,100$).

Figur 3. Jämförelser i interaktionsgrad mellan samtliga OS med avseende på position, orientering och fysisk kontakt vad gäller slutttestet. Inga skillnader mellan OS varken gällande position eller orientering men däremot för fysisk kontakt ($p=0,025$, $df=3$).

Tabell 3. Friedmantester utfört på grupperingar av OS. Signifikant skillnad för grupp 1 och 3 samt tendens till skillnad i grupp 2

Grupp 1	Trygg Desorganiserad Ängslig	p=0,023 df=2
Grupp 2	Trygg Desorganiserad Undvikande	p=0,074 df=2
Grupp 3	Trygg Ängslig Undvikande	p=0,018 df=2
Grupp 4	Desorganiserad Ängslig Undvikande	p=0,124 df=2

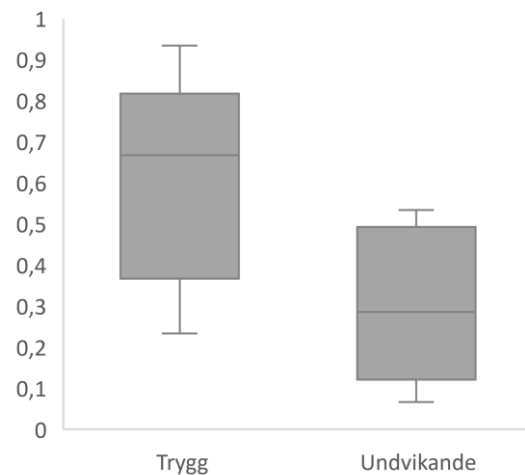
Vidare följde parvisa tester mellan delförsökens sluttester, återigen enbart med avseende på fysisk kontakt. Hundarna initierade mer fysisk kontakt med personen med en trygg OS än med undvikande OS ($p=0,021$, $Z=-2,310$ fig. 4). Inga skillnader sågs i sluttestet för fysisk kontakt trygg och ängslig respektive desorganiserad och ängslig eller för desorganiserad och undvikande.

4. Diskussion

I delförsök 1, där jämförelser mellan hundarnas beteende gentemot trygg respektive desorganiserad OS gjordes, förekom fysisk kontakt i större utsträckning med personen med trygg OS med avseende på sluttesterna (fig. 2). Hundarna gjorde därmed ett val vad gäller preferens för omvårdningsstil, där de hellre interagerade med personen som representerade den trygga. Däremot sågs ingen skillnad i hundarnas beteende med avseende på OS vad gäller position eller orientering i sluttesterna och inte heller för något beteende vad gäller kontrolltesterna.

I delförsök 2 påträffades inga skillnader för något beteende mellan ängslig och undvikande OS, vare sig i kontrolltesterna eller sluttesterna. Bristen på skillnad mellan OS gällande position och orientering kan dock ha påverkats av att hundarna gärna satte sig i knät på en prefererad person, vilket genererade utslag på fysisk kontakt och position, men med nosen vänd mot personen med den andra omvårdningsstilen som då genererade utslag på orientering. Därför blev resultatet för denna observationspunkt balanserad över alla hundarna (fig. 3). Möjligt är att samma beteende sågs i delförsök 1 men eftersom analys av videomaterial för del 1 inte utfördes i den här studien dras inga eventuella kopplingar till detta i det här fallet. Inga skillnader kunde heller uppmätas inom OS mellan kontroll och sluttesterna.

Denna avsaknad från skillnad i hundarnas beteende för del 2 var orsaken till att personlighetstester (DPQ) utfördes här och inte för del 1, eftersom hundarna där gjorde ett val. DPQ visade på att hundarna som var mer rädda av sig sökte sig mindre till ängslig OS i sluttestet, vilket man kan tänka sig även här berodde på att de rädda eller mer försiktiga hundarna var och är i större behov av en trygg hamn (Gácsi et al., 2013). De valde därför

Figur 4. Interaktionsgrad för trygg respektive undvikande OS med avseende på fysisk kontakt i sluttestet. Hundarna initierade mer kontakt med personen med trygg OS ($p=0,021$, $Z=-2,310$).

generellt att inte interagera med ängslig OS, vilket delvis motsäger studiens hypotes om att en person med ängslig OS på något sätt skulle vara föredragen av hundarna framför person med undvikande OS. Men i och med just personliga preferenser och personlighetskomplettering behöver inte kontrasterande paralleller dras, men uppmuntrar däremot till vidare studier med just personlighet som faktor. Vidare tog hundarna som upplevdes som mer aggressiva mot andra djur (tuffare individer), mer kontakt med ängslig OS i sluttestet. Man kan då tänka sig att hundarna här ämnade agera som en stöttning för personen istället för tvärt om och pekar återigen på en omedveten vilja att personlighetskomplettera, det vill säga att olikheter attraherar.

En annan möjlig förklaring till avsaknad från skillnader mellan OS finns i tabell 3 där samtliga fyra omvårdningsstilar korsjämfördes för del 3 av försöket. De stora skillnaderna rörande fysisk kontakt i sluttesterna går att hitta i de grupper där trygg OS ingår. Hundarna valde generellt att söka mer fysisk kontakt med personen med den trygga omvårdningsstilen. Orsakerna till detta kan vara att de tre andra stilarna (desorganiserad, ängslig och undvikande) inte har så pass stor negativ inverkan som trygg OS har positiv. Detta bekräftar tidigare studier gällande hur en person kan agera som en trygg hamn för hunden, men genererar ett avståndstagande när hunden uppfattar personen som otrygg eller oförmögen att skydda den (Gácsi et al., 2013; Ainsworth & Bell, 1970).

Skillnader i hundarnas beteende uppmättes mellan samtliga OS inom kontrolltestet i del 3. Men en vanlig orsak till sådana skillnader här är att stickproven har varit en begränsade, varför detta gärna bör tas i beaktande för vidare studier inom området. Antalet hundar är de facto känsligt. Fler skillnader sågs i delförsök 1 när antalet hundar var 12 (jmf. Habbe, 2018) och på samma sätt sågs skillnader för fysisk kontakt i delförsök 2 när antalet var nio. Tre hundar mer eller mindre har alltså haft inverkan på resultatet. En annan viktig aspekt är att hundarna i del 2 upplevde omvårdningsstilarna med andra personen än de gjorde för del 1. Liknande skillnader sågs inte i kontrolltesterna inom delförsöken, det vill säga att det fanns skillnader mellan åren som inte påträffades inom åren. Eftersom detta ansågs förklara resultatet samt att studien inte ämnade granska den här formen av skillnader utreddes inte detta vidare. Kanske kan faktorer som andra väderförhållanden, mognad (i och med två år äldre individer) eller dylikt ha påverkat resultaten (Skelly, Dettori & Brodt, 2012). Dessutom upplevde hundarna den här formen av försök för andra gången vilket kan ha påverkat deras mottaglighet för omvårdningsstilarna eller deras känslighet för testmiljön, trots att det passerade två år mellan försöken.

Genom tväranalyserna mellan del 1 och del 2 framkom det att hundarna initierade mer fysisk kontakt med personen med trygg OS än med undvikande OS, vilket är särskilt intressant för diskussionen gällande vad som egentligen definieras som ”trygg”. Omvårdningsstilarna har här beskrivits som relativt tydliga motpoler till varandra, men i andra fall definieras en trygg omvårdare just som undvikande (Kärki & Perner, 2013), vilket resultaten här starkt motsätter.

I tidigare studier har man i vissa fall sett skillnader mellan män och kvinnor vad gäller verbal kommunikation (Prato-Previde, Fallani & Valsecchi, 2005). Eftersom den här studien enbart innefattade kvinnor hade det gällande den aspekten varit av intresse att se huruvida ägarens kön spelar roll för hundens villighet att initiera kontakt, likväl som andelen

verbal kommunikation. Även här kan man dock anta att vissa personliga preferenser hos hundarna kan finnas, varför personlighetstester som DPQ lär vara behövt att ta i beaktande i en mer utförlig form i vidare studier, oavsett form.

Närhetssökande beteende som fysisk kontakt är ett tydligt sätt för anknyttaren att söka trygghet hos sin omvårdare (Topál et al., 1998), vilket bekräftas av den här studien. Trots att hundarna initialt inte hade någon form av anknytning till testpersonerna och att interaktionsperioden var begränsad, så gick det att se en ökad frekvens fysisk kontakt i några av fallen. En form av anknytning hade alltså skett. Som tidigare nämnts ändras inte en anknytning nämnvärt när den väl skett varför det även i framtida studier hade varit av intresse att undersöka huruvida en relation i verklighet förblir otrygg även om omvårdaren ändrar sitt beteende – eg. desorganiserad omvårdare blir trygg.

5. Slutsats

Hundarna sökte mer fysisk kontakt med trygg än med desorganiserad efter att ha associerat testpersonerna med de olika omvårdningsstilarna, däremot fanns ingen skillnad för position eller orientering. De interagerade inte på något sätt mer med ängslig än med undvikande, men däremot mer med trygg än undvikande med avseende på fysisk kontakt, samt tendens till mer fysisk kontakt för trygg än för ängslig. Kompletterande personlighetstester av hundarna visade på att rädda hundar sökte mindre kontakt med personen som representerade ängslig omvårdningsstil medan ”tuffare” hundar sökte mer kontakt med denne. Vi tänker oss att ängsliga hundar möjligen inte känner sig skyddade i tillräcklig utsträckning av en ängslig omvårdare, medan tuffare hundar å sin sida intar den beskyddande rollen. Det kan därför vara av intresse för vidare studier att räkna med personlighet just som en påverkande faktor.

Skillnader påträffades enbart där trygg omvårdningsstil ingick. Slutsatsen som dras är därmed att otrygg/ambivalent omvårdningsstil inte har lika negativ inverkan på hundens vilja att interagera som trygg omvårdningsstil har positiv inverkan. Men vidare studier om detta är önskvärt.

6. Referenser

- Ainsworth, M. D. S. & Witting, B. A. 1969. Attachment and exploratory behavior of oneyear-olds in a strange situation. Foss, B.M. (red.), *Determinants of infant behaviour IV*. London: Methuen. ss. 111–136.
- Ainsworth, M. D. S. & Bell, S. M. 1970. Attachment, Exploration and Separation: Illustrated by the behaviour of one-year-olds in a strange situation. *Child Development*. Vol 41(1): 49–67.
- Ainsworth, M. D. S., Blehar, M. C., Waters, E. & Wall, S. N. 1978. Patterns of attachment: A psychological study of the strange situation.
- Askew, H. R. (1996). *Treatments of Behaviour Problems in Dog and Cat. A Guide for the Small Animal Veterinarian*. Oxford: Blackwell Science.
- Bell, D. C. & Richard, A. J. 2000. Caregiving: The Forgotten Element in Attachment. *Psychological Inquiry*, Vol 11(2): 69–83.

- Barrett, P. M., Fox, T. & Farrell, L. J. (2005). Parent - child interactions with anxious children and with their siblings: an observational study. *Behav. Change* Vol 22: 220–235. doi: 10.1375/behc.22.4.220.
- Bretherton, I. 1992. The Origins of Attachment Theory: John Bowlby and Mary Ainsworth. *Developmental Psychology*, Vol. 28 (5): 759-775.
- Bowlby, J. 1958. The nature of the child's tie to his mother. *International Journal of Psycho Analysis*.
- Bowlby, J. 1969. *Attachment and Loss*, Vol 1 Attachment. New York: Basic Books.
- Cimarelli, G., Turcsán, B., Bánlaki, Z., Range, F. & Virányi, Z. 2016. Dog Owners' Interaction Styles: Their Components and Associations with Reactions of Pet Dogs to a Social Threat. *Frontiers in psychology*. doi: 10.3389/fpsyg.2016.01979.
- Fallani, G., Prato-Previde, E. & Valsecchi, P. 2007. Behavioural and physiological responses of guide dogs to a situation of emotional distress. *Physiology & Behaviour*, Vol 90 (4): 648-655. Doi: 10.1016/j.physbeh.2006.12.001.
- Feldman, R. 2015. The adaptive human parental brain: implications for children's social development. *Trends in Neurosciences*, Vol. 38 (6): 387-399. Doi: 10.1016/j.tins.2015.04.004.
- Gácsi, M., Maros, K., Sernkvist, S., Faragó, T., and Miklósi, Á. 2013. Human Analogue safe haven effect of the owner: behavioural and heart rate response to stressful social stimuli in dogs. *PLoS ONE* 8:e58475. doi: 10.1371/journal.pone.0058475.
- George, C. & Solomon, J. 1996. Representational Models of Relationships: Links Between Caregiving and Attachment. *Infant Mental Health Journal*, Vol. 17(3): 198-216.
- Gosling, S. D., Kwan, S. Y. & John, O. P. 2003. A Dog's Got Personality: A Cross-Species Comparative Approach to Personality Judgements in Dogs and Humans. *Journal of Personality and Social Psychology*, Vol. 85 (6): 1161-1169. Doi: 10.1037/0022-3514.85.6.1161.
- Gottman, J. M., Katz, L. F., and Hooven, C. (1996). Parental meta-emotion philosophy and the emotional life of families: theoretical models and preliminary data. *J. Fam. Psychol.* 10, 243–268. doi: 10.1037/0893-3200.10.3.243.
- Habbe, J. 2018. *Human caregiving style and its effect on the dog-human relationship*. Swedish University of Agricultural studies.
- Jones, A. C. 2008. *Development and validation of a dog personality questionnaire*. Ph. D. diss, The University of Texas at Austin.
- Konok, V., Kosztolányi, A., Rainer, W., Mutschler, B., Halsband, U. & Miklósi, Á. 2015. Influence of Owners' Attachment Style and Personality on Their Dogs (Canis familiaris) Separation-Related Disorder. Doi: 10.1371/journal.pone.0118375.
- Kärki, M. & Perner, G. 2013. *Det goda hundägarskapet: Från desperation till inspiration*. Sverige: Vulkan.

- Mikulincer, M. & Shaver, P. R. 2007. *Attachment in Adulthood: Structure, Dynamics, and Change*. New York, NY: The Guilford Press.
- Nelson, E. E & Panksepp, J. 1998. Brain Substrates of Infant-Mother Attachment: Contributions of Opioids, Pxytocin and Norepinephrine. *Neuroscience and Biobehavioral Reviews*, Vol. 22 (3): 437-452. USA: Oxford University Press.
- Prato-Previde, E., Fallani, G. & Valsecchi, P. 2005. Gender Differences in Owners Interacting with Pet Dogs: An Observational Study. *Ethology*, Vol 112 (1): 64-73. Doi: 10.1111/j.1439-0310.2006.01123.x.
- Rehn, T., Handlin, L., Uvnäs-Moberg, K. & Keeling, L. J. 2013. Dog's endocrine and behavioural responses at reunion are affected by how the human initiates contact. Doi: 10.1016/j.physbeh.2013.10.009
- Rehn, T. & Keeling, L. J. 2016. Measuring dog-owner relationships: Crossing boundaries between animal behaviour and human psychology. *Applied Animal Behaviour Science* (183): 1-9.
- Rehn, T., Beetz, A. & Keeling, L. J. 2017. Links between and Owner's Adult Attachment Style and the Support-Seeking Behaviour of their dog. *Original Research*. Doi: 10.3389/fpsyg.2017.02059.
- Salman, M. D., New, J. G. Jr., Scarlet, J.M., Kass, P. H., Ruch-Gallie, R. & Hetts, S. 1998. Human and Animal Factors Related to Relinquishment of Dogs and Cats in 12 Selected Animal Shelters in the United States. *Journal of Applied Animal Welfare Science*, Vol. 1 (3): 207-226. Doi: 10.1207/s15327604jaws0103_2.
- Siniscalchi, M., Stipo, C. & Quaranta, A. 2013. "Like Owner, Like Dog": Correlation between the Owner's Attachment Profile and the Owner-Dog Bond. *PLoS ONE* 8 (10): e78455. doi:10.1371/journal.pone.0078455.
- Skelly, A. C., Dettori, J. R. & Brodt, E. D. 2012. Assessing bias: the importance of considering confounding. *Evidence-Based Spine-Care Journal*, Vol. 3 (1): 9-12.
- Topál, J., Miklósi,Á., Csányi, V. & Dóka, A. 1998. Attachment behavior in dogs (*Canis familiaris*): a new application of the Ainsworth's (1969) Strange Situation Test. *J. Comp. Psychol.* 112: 219-229. doi: 10.1037/0735-7036.112.3.219.